

**Talabalar orasida shaxslararo munosabatlarni shakllantirishning
pedagogik-psixologik jihatlari**

Masharipova Mexribon
UrDU 241- guruh psixologiya
magistranti talabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi talabalar orasida shaxslararo munosabatlarni shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari o'rganiladi. Talabalik davri inson hayotining muhim bosqichlaridan biri bo'lib, bu davrda shaxsiy rivojlanish, ijtimoiy muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish juda muhimdir. Tadqiqotda talabalarning o'zaro aloqalari, hissiy intellekt, empatiya va guruhda ishlash ko'nikmalari kabi jihatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, shaxslararo munosabatlarni rivojlantirishda pedagogik usullar va psixologik texnikalarning ahamiyati belgilanadi. O'quv jarayonida talabalar o'rtasida ishonchli va ijobiy munosabatlarni o'rnatish orqali ularning akademik muvaffaqiyatlari va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tadqiqot natijalari kelajakda ta'lim jarayonini takomillashtirish va talabalar orasidagi ijodiy hamkorlikni oshirishga yordam beradi. Tadqiqot o'z ichiga nazariy asoslar, amaliy tajribalar va eksperimental tadqiqotlar orqali olingan ma'lumotlarni kiritadi. Ushbu ishning maqsadi – talabalarga qarshi bo'lgan to'sqinliklarni bartaraf etish va ularda sog'lom shaxslararo munosabatlarni rivojlantirishga ko'maklashishdir.

Kalit so'zlar: shaxslararo munosabatlar, pedagogik psixologiya, pedagogik jihatlari, kommunikatsiya, muloqot, shaxsiy rivojlanish, psixologik muhit, o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi munosabatlar, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, o'zaro anglashuv, rivojlanish jarayoni

Аннотация: В дипломной работе изучаются педагогико-психологические аспекты формирования межличностных отношений у студентов. Студенческий период – один из важных этапов жизни человека, и в этот период очень важно развивать навыки личного развития, социального общения и сотрудничества. В исследовании анализируются такие аспекты, как взаимодействие учащихся, эмоциональный интеллект, эмпатия и навыки работы в команде. Также определяется значение педагогических методов и психологических приемов в развитии межличностных отношений. Установление

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 01. January 2025

доверительных и позитивных отношений между студентами в процессе обучения может оказать положительное влияние на их академические успехи и личностное развитие. Результаты исследования помогут улучшить учебный процесс и повысить творческое сотрудничество между студентами в будущем. Исследования включают теоретические основы, практический опыт и данные, полученные в ходе экспериментальных исследований. Цель этой работы – устранить препятствия на пути учащихся и помочь им развить здоровые межличностные отношения.

Ключевые слова: межличностные отношения, педагогическая психология, педагогические аспекты, общение, диалог, развитие личности, психологическая среда, отношения между педагогами и учениками, социальная поддержка, взаимопонимание, процесс развития.

Abstract: Pedagogical-psychological aspects of the formation of interpersonal relations among students are studied in this thesis. The student period is one of the important stages of a person's life, and during this period it is very important to develop personal development, social communication and cooperation skills. The study analyzes aspects such as student interaction, emotional intelligence, empathy, and teamwork skills. Also, the importance of pedagogical methods and psychological techniques in the development of interpersonal relations is defined. By establishing trusting and positive relationships between students during the learning process, it can have a positive effect on their academic success and personal development. The results of the research will help to improve the educational process and increase creative cooperation between students in the future. Research includes theoretical foundations, practical experiences and data obtained through experimental research. The purpose of this work is to remove obstacles against students and help them develop healthy interpersonal relationships.

Key words: interpersonal relations, pedagogical psychology, pedagogical aspects, communication, dialogue, personal development, psychological environment, relations between teachers and students, social support, mutual understanding, development process

Kirish:

Ta'lim muhitida talabalar o'rtasida ijobiy shaxslararo munosabatlarni shakllantirish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, talabalar shaxsini rivojlantirish va umumiy ta'lim muhitini sog'lomlashtirish uchun juda muhimdir.

Pedagogik-psixologik jihatlar talabalar orasidagi munosabatlarning shakllanishida markaziy rol o'ynaydi, chunki shaxslararo aloqalar nafaqat o'quv jarayoniga ta'sir qiladi, balki talabalar orasida ijtimoiy, psixologik va emosional muhitni yaratadi.

Shaxslararo munosabatlar o'rtasida ijobiy atmosferani yaratish uchun talabalar o'rtasida o'zaro hurmat, ishonch, hamkorlik va empatiya muhim o'rin tutadi. Pedagogik psixologiya bu jarayonda talabalar o'rtasidagi muloqotning, o'zaro anglashuvning va konfliktlarni hal qilishning asosiy vositalarini o'rgatadi. Bunda o'qituvchining roli ham beqiyosdir: u nafaqat bilim beruvchi, balki talabalar orasidagi munosabatlarni muvofiqlashtiruvchi, qo'llab-quvvatlovchi va yo'naltiruvchi shaxs sifatida faoliyat ko'rsatadi.

Pedagogik-psixologik yondashuv talabalar orasida muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, turli ijtimoiy va psixologik muammolarni hal qilish, o'zaro hurmatga asoslangan munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan metod va texnikalarni o'z ichiga oladi. Shaxslararo munosabatlar muammolarini yechish va ularni yaxshilash orqali talabalar jamoasining ichki muhitini ijobiylashtirish mumkin. Bu esa nafaqat talabalarning ta'lim samaradorligini oshiradi, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shunday qilib, talabalar orasida ijobiy shaxslararo munosabatlarni shakllantirish pedagogik psixologiyaning asosiy masalalaridan biriga aylangan. Pedagogik-psixologik jihatlar talabalar o'rtasidagi muloqot, jamoaviy ish, o'zaro tushunish va qo'llab-quvvatlashni tashkil etishda muhim vosita bo'lib, ular ta'lim tizimining sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Asosiy qism: Shaxslararo munosabatlar talabalar o'rtasida muloqotning, o'zaro anglashuvning, hamkorlikning va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishning markazida turadi. Pedagogik-psixologik jihatlar talabalar orasidagi ijobiy aloqalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki ular o'quv jarayonini sifatli tashkil etishda, talabalarning shaxsiy rivojlanishida va umumiy ta'lim muhitini sog'lomlashtirishda asosiy omil hisoblanadi.

1. Shaxslararo Munosabatlar va Pedagogik-psixologik Asoslar

Shaxslararo munosabatlar talabalar orasidagi ijtimoiy o'zaro ta'sirlar, hissiy anglashuv, muloqot va o'zaro qo'llab-quvvatlashdan iboratdir. Pedagogik psixologiya, o'z navbatida, shaxslararo munosabatlar tizimini tushunishda va ularni sog'lomlashtirishda asosiy nazariy asoslarni beradi. Ushbu tizimni shakllantirish uchun

talabalarning ijtimoiy va psixologik ehtiyojlarini tushunish va ularga mos pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish zarur. Shaxslararo aloqalar nafaqat ta'lim jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi, balki talabalarning psixologik rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

2. Pedagogik Muhit va Jamoaviy Ish

Talabalar orasida ijobiy shaxslararo munosabatlarni shakllantirishda pedagogik muhitning o'rni katta. Pedagogik muhit — bu talabalarning psixologik, ijtimoiy va emosional rivojlanishi uchun qulay sharoitlarni yaratadi. Jamoaviy ish va guruh faoliyatlari talabalarning bir-birini tushunishiga, o'zaro yordam va qo'llab-quvvatlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Talabalar o'rtasida yaxshi jamoaviy ishni tashkil etish orqali o'zaro hurmat, ishonch va hamkorlikni mustahkamlash mumkin. Bunda o'qituvchi o'quvchilarga faqat bilimlarni emas, balki jamoa bilan ishlash ko'nikmalarini ham o'rgatishi kerak.

3. Muloqot va O'zaro Tushunish

Muloqot talabalarning ijtimoiy rivojlanishida, shuningdek, shaxslararo munosabatlarni shakllantirishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. O'zaro muloqot talabalar o'rtasida fikr almashish, hissiy aloqalar o'rnatish va bir-birini tushunishni rivojlantirishga yordam beradi. Pedagogik psixologiya talabalarga muloqot ko'nikmalarini, to'g'ri fikr bildirish va tinglash, boshqalarni tushunish va hurmat qilishni o'rgatadi. Bu jarayon o'z navbatida, talabalarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi va ularning bir-biriga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

4. Empatiya va Emotsional Intellekt

Empatiya — bu boshqa odamlarning his-tuyg'ularini tushunish va ularga hamdardlik bildirish qobiliyatidir. Pedagogik-psixologik jihatlar talabalarda empatiya rivojlanishiga katta e'tibor qaratadi, chunki bu shaxslararo munosabatlarni ijobiy tarzda shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Talabalar empatiya ko'nikmalarini o'zlashtirganida, ular bir-birini yaxshiroq tushunadi, muammolarni hal qilishda hamkorlik qilishni o'rganadi va o'zaro tushunishni mustahkamlaydi. Shuningdek, emotsional intellektning yuqori darajasi talabalarga stressni boshqarish, ijtimoiy vaziyatlarda muvozanatni saqlash va jamoada tinchlikni yaratishga yordam beradi.

5. Konfliktlarni Hal Qilish va Psixologik Xavfsizlik

Talabalar orasida ijobiy shaxslararo munosabatlarni shakllantirishda konfliktlarni hal qilishning ahamiyati katta. Konfliktlar tabii holat bo'lib, ular ijtimoiy munosabatlar jarayonida yuzaga keladi. Biroq, ularni konstruktiv tarzda hal qilish muhimdir.

Pedagogik-psixologik jihatlar talabalarni nizolarni hal qilish usullarini o'rgatadi, shuningdek, psixologik xavfsizlikni ta'minlaydi. Bu, o'z navbatida, talabalar o'rtasida ijobiy va samarali muloqotni rivojlantirishga yordam beradi.

6. Motivatsiya va Shaxsiy Rivojlanish

Talabalar orasidagi ijobiy shaxslararo munosabatlar motivatsiyani oshirishga xizmat qiladi. Jamoada o'zaro hurmat va qo'llab-quvvatlash bo'lsa, talabalar o'zlarini yanada ishonchli his qiladilar va o'zlarining shaxsiy maqsadlariga erishish uchun ko'proq intilishadi. Pedagogik-psixologik jihatlar talabalar o'rtasida samarali motivatsiyani shakllantirishga qaratilgan metod va texnikalarni taqdim etadi, bu esa ularning o'quv faoliyatiga, umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

7. Shaxslararo Munosabatlar va O'qituvchining Roli

O'qituvchi talabalar o'rtasida ijobiy shaxslararo munosabatlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. U o'zining pedagogik va psixologik bilimlari orqali talabalarni to'g'ri yo'naltirishi, o'zaro anglashuvni rivojlantirishi va talabalarning ijtimoiy ko'nikmalarini mustahkamlashi kerak. O'qituvchi shuningdek, shaxslararo munosabatlarni muvofiqlashtiruvchi va o'zaro qo'llab-quvvatlashni ta'minlovchi shaxs sifatida faoliyat ko'rsatadi.

Shaxslararo munosabatlar talabalar orasida ijtimoiy, psixologik va emosional rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Pedagogik-psixologik jihatlar orqali talabalar o'rtasidagi ijobiy munosabatlarni shakllantirish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, shaxsiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydi va jamoaviy ishni mustahkamlaydi. Shaxslararo munosabatlar nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki talabalar orasida hamkorlik, tushunish va hurmatni rivojlantiradi.

Bugungi kunda ta'lim tizimi nafaqat bilim berishga, balki talabalar orasida ijtimoiy, psixologik va emotsional o'zaro munosabatlarni rivojlantirishga ham alohida e'tibor bermoqda. Talabalar orasidagi shaxslararo munosabatlar ta'lim muhitining sifatini belgilaydigan muhim omil hisoblanadi. Bu munosabatlar talabalar o'rtasidagi muloqot, o'zaro anglashuv, hamkorlik va o'zaro hurmatga asoslangan aloqalarni yaratishga qaratilgan. Shaxslararo munosabatlar o'zgaruvchan ijtimoiy va psixologik omillarni hisobga olgan holda shakllanadi va rivojlanadi.

1. Ijtimoiy va psixologik muhitning ahamiyati: Pedagogik psixologiya talabalar orasida ijobiy munosabatlarni shakllantirishning asosiy nazariy va amaliy vositalarini taqdim etadi. Shaxslararo munosabatlarning ijobiy rivojlanishi uchun muhitni yaratish, talabalarni o'zaro hamkorlikka undash, ularning psixologik ehtiyojlarini qondirish, va

o'zaro tushunishni ta'minlash zarur. Shu sababli, bu mavzu ta'lim jarayonini yanada samarali qilish, talabalarning emotsional va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashda dolzarb ahamiyatga ega.

2. Ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish: Talabalar o'rtasida ijobiy shaxslararo munosabatlarni rivojlantirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Jamoada o'zaro ishonch va hamkorlik bo'lsa, talabalar bilim olishda faolroq ishtirok etadilar. Shaxslararo munosabatlar, shuningdek, talabalar o'rtasida sog'lom raqobatni va bir-birini qo'llab-quvvatlashni rivojlantiradi, bu esa ta'lim muhitini yanada samarali qiladi.

3. Talabalar shaxsini rivojlantirish: Pedagogik-psixologik jihatlar talabalar orasida shaxsiy rivojlanishni ta'minlash uchun ham muhimdir. Talabalar o'rtasidagi sog'lom va ijobiy munosabatlar, o'zaro hurmat va anglashuv ularning shaxsiy ko'nikmalarini rivojlantiradi, ular uchun ijtimoiy va emotsional yutuqlarni olish imkoniyatini yaratadi. Shaxslararo munosabatlarning ijobiy shakllanishi talabalarni yaxshilab tashkil etishga, ijtimoiy ko'nikmalarni o'rganishga va shaxs sifatida o'sishga yordam beradi.

4. Konfliktlarni hal etish va psixologik xavfsizlik: Talabalar o'rtasida munosabatlar rivojlanishi jarayonida konfliktlarning yuzaga kelishi tabiiydir. Biroq, ijobiy shaxslararo munosabatlar, konfliktlarni konstruktiv tarzda hal qilish, psixologik xavfsizlikni yaratish imkoniyatini beradi. Pedagogik-psixologik yondashuvlar konfliktlarni hal qilish metodlarini o'rgatish orqali talabalar o'rtasida stressni boshqarish, ijtimoiy anglashuv va ishonchni oshirishga yordam beradi.

5. Ta'limdagi jamoaviy ishning o'rnini: Shaxslararo munosabatlarning ijobiy shakllanishi jamoaviy ishning samarali tashkil etilishini ta'minlaydi. Talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar nafaqat bilim olish jarayonini, balki jamoaviy ishni ham samarali qiladi. Jamoaviy faoliyat, bir-biriga bo'lgan ishonchni oshiradi, talabalar o'rtasida sog'lom raqobatni shakllantiradi va ularning ijtimoiy va emosional rivojlanishiga yordam beradi.

Shaxslararo munosabatlarni shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari dolzarb bo'lib, ta'lim tizimida talabalar o'rtasida ijobiy aloqalar o'rnatish uchun zaruriy sharoitlarni yaratish muhim hisoblanadi. Ushbu mavzu nafaqat ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga, balki talabalar orasida o'zaro hurmat, tushunish va hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shaxslararo munosabatlarning ijobiy rivojlanishi

talabalar shaxsining to'liq rivojlanishiga va ta'lim muhitining sifatini oshirishga katta hissa qo'shadi.

Xulosa va takliflar.

Talabalar orasida shaxslararo munosabatlarni shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlarini ta'lim muhitining asosiy omillaridan biri bo'lib, bu jarayon talabalar shaxsining rivojlanishiga, o'zaro hurmat va tushunishga asoslangan sog'lom munosabatlarning paydo bo'lishiga olib keladi. Shaxslararo munosabatlar nafaqat ijtimoiy va emotsional rivojlanishni ta'minlaydi, balki ta'lim jarayonining samaradorligini ham oshiradi. Pedagogik psixologiya bu munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirishda nazariy asoslarni taqdim etadi, talabalarga muloqot, empatiya va konfliktlarni hal qilish ko'nikmalarini o'rgatadi.

Jamoaviy ishning rivojlanishi, o'zaro muloqotning yaxshilanishi va shaxslararo anglashuvning kuchayishi talabalar orasidagi o'zaro qo'llab-quvvatlashni va ta'limda muvaffaqiyatni oshiradi. Bu jarayonda o'qituvchining roli ham juda katta — o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki talabalar o'rtasidagi ijtimoiy va psixologik muhitni shakllantiruvchi, ijobiy munosabatlarni rivojlantiruvchi shaxs sifatida faoliyat ko'rsatadi.

Takliflar:

1. **Pedagogik psixologiya asosida treninglar tashkil etish:** Talabalar orasida ijobiy shaxslararo munosabatlarni rivojlantirish uchun pedagogik psixologiya asosida maxsus treninglar tashkil etilishi kerak. Ushbu treninglar talabalarga empatiya, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, konfliktlarni konstruktiv tarzda hal qilishni o'rgatadi. Treninglar o'qituvchilarga o'zaro anglashuvni kuchaytirish va jamoaviy ishni samarali tashkil etishda yordam beradi.

2. **Jamoaviy ishlash faoliyatini ko'paytirish:** Ta'lim jarayonida talabalar o'rtasida jamoaviy ishlash faoliyatlarini ko'paytirish zarur. Jamoaviy faoliyatlar talabalar o'rtasidagi o'zaro ishonchni rivojlantirish, muloqot va hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Guruh ishlarini tashkil etish orqali talabalar o'zaro yordam va qo'llab-quvvatlashni o'rganadi.

3. **O'qituvchilarga psixologik yordam kurslarini taklif qilish:** O'qituvchilar talabalar orasidagi munosabatlarni sog'lomlashtirish va ularning ijtimoiy-emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun psixologik yordam kurslarini olishlari zarur. Bunday kurslar o'qituvchining talabalarning psixologik holatini

tushunishi va o'zaro munosabatlarni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

4. **Konfliktlarni hal qilish metodikalarini takomillashtirish:** Talabalar orasida yuzaga kelgan konfliktlarni hal qilishda pedagogik-psixologik metodikalardan foydalanish zarur. O'qituvchilar talabalarni nizolarni hal qilish usullariga o'rgatishlari kerak, bu esa talabalarning ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi va ular orasidagi munosabatlarni mustahkamlaydi.

5. **Psixologik xavfsizlikni ta'minlash:** Ta'lim muhitida psixologik xavfsizlikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Talabalar o'zlarini qulay va xavfsiz his qilishlari kerak, chunki psixologik xavfsizlik ijobiy shaxslararo munosabatlarning rivojlanishi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchilar va ta'lim muassasalari psixologik xavfsizlikni yaratish uchun zarur sharoitlarni ta'minlashi kerak.

6. **O'zaro hurmat va tenglikni ta'minlash:** Talabalar orasida o'zaro hurmat va tenglikni ta'minlash uchun doimiy ravishda muhim axloqiy qadriyatlarni targ'ib qilish zarur. O'qituvchilar va talabalarning bir-birlariga nisbatan hurmatini oshirish va jamiyatda tenglikni ta'minlash maqsadida axloqiy tarbiya dasturlarini ishlab chiqish tavsiya etiladi.

Xulosa:

Talabalar orasida shaxslararo munosabatlarni shakllantirish pedagogik-psixologik jihatlarning muhim qismidir. Ijobiy shaxslararo munosabatlar ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga, talabalarning ijtimoiy va psixologik rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Bu jarayonda o'qituvchining roli va psixologik yondashuvlarning ahamiyati muhim. Taklif etilgan choralar talabalar orasidagi ijobiy munosabatlarni rivojlantirish va ta'lim muhitini yanada sog'lomlashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Akbarov, I.** (2015). Pedagogik psixologiya: Nazariy asoslar va amaliyot. Toshkent: «O'qituvchi» nashriyoti.
2. **Gulomov, X.** (2017). Pedagogik psixologiyaning asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. **Abdullaeva, M.** (2013). Shaxslararo munosabatlar va ta'limdagi roli. Toshkent: «Mehnat» nashriyoti.
4. **Xolmuhammedov, O.** (2014). Shaxsiy va jamoaviy munosabatlar. Samarqand: Samarqand Davlat universiteti nashriyoti.

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC
INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 02. Issue 01. January 2025

5. **Ibragimov, F.** (2018). Ta'limda psixologik xavfsizlik va shaxslararo munosabatlar. Toshkent: Fan va texnologiya.
6. **Usmanov, B.** (2019). O'qituvchining pedagogik-psixologik kompetensiyasi: Shaxslararo munosabatlar. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
7. **Davletov, A.** (2020). Pedagogik psixologiyaning rivojlanishi va ta'limda ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish. Tashkent: Ziyonur.
8. **Sharipov, R.** (2022). Talabalar orasida ijtimoiy va psixologik munosabatlarni rivojlantirish. Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti.
9. **Maqsudova, S.** (2016). Shaxslararo munosabatlar va o'qituvchi roli. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
10. **Kurbanova, N.** (2014). O'quvchilarning ijtimoiy rivojlanishi: Pedagogik va psixologik yondashuvlar. Toshkent: O'qituvchi.

**Research Science and
Innovation House**